

Üniversite Kütüphaneleri Personel-Kullanıcı İlişkisi ve Mevcut Durumun Standartta Uygunluğu*

University Libraries Staff-User Relationship and the Conformity of the Current Situation to the Standard

Hüseyin Kaya**

Öz

Üniversite kütüphaneleri, kullanıcılarına en iyi hizmeti vermeyi amaçlayan, üniversitelerin en önemli birimlerinden biridir. Çünkü bilimin üretildiği yer olan üniversitelere yol gösteren, onların kütüphaneleridir. Dolayısıyla kütüphanelerde bulunan insan kaynakları da aynı derecede öneme sahiptir. Konularında uzman, kütüphanecilik eğitimi almış bölüm mezunlarına sahip olmak, daha iyi hizmet verebilmek adına üniversite kütüphaneleri için vazgeçilmez unsurlardan biridir. Bu araştırma ile Türkiye’deki kamu ve vakıf üniversite kütüphanelerinin sahip olduğu personel sayısı ile kullanıcı sayısı arasındaki ilişkinin ve mesleki formasyona sahip personel sayısının değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca çalışmada 2014 yılında hazırlanmış olan “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmadaki kullanıcı sayısı-personel sayısı standardı ile araştırmacının sahip olduğu mevcut durum verilerinin standarda uygunluğu da irdelenmektedir. 55 kamu, 19 vakıf üniversitesi kütüphanesi olmak üzere toplamda 74 üniversite kütüphanesi çalışmaya katılmıştır. Elde edilen verilerde personelin toplam sayısı ve kütüphanecilik eğitimi almış personel sayısı yer almaktadır. Elde edilen tüm veriler, kamu ve vakıf üniversite kütüphaneleri için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphanecilerin toplam personel içindeki payı %40.9 iken, vakıf üniversitesi kütüphanelerinde bu oran %56.9’dur. YÖK’ün (Yükseköğretim Kurulu) hazırlanmış olduğu standart ile 74 üniversite kütüphanesinin verileri karşılaştırıldığında personel anlamında üniversite kütüphanelerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Özellikle bazı vakıf üniversiteleri kütüphanelerinde hiç kütüphaneci bulunmamaktadır. Bu sorunu ortadan kaldırmak için üniversite kütüphanelerinde personel yönetimine dikkat çekilmelidir. Ayrıca ilgili kamu kuruluşları ve konu ile ilgili dernekler bilgilendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kütüphane yönetimi; insan kaynakları; personel yönetimi; üniversite kütüphaneleri.

* Bu araştırmanın ortaya çıkmasında, verilerin toplanmasında sunduğu katkılardan dolayı Atılım Üniversitesi Kadriye Zaim Kütüphanesi Müdürü Sayın Emre Hasan Akbayrak’a teşekkür ederim.

I would like to thank Mr. Emre Hasan Akbayrak, the Director of Kadriye Zaim University Library in Atılım University, for his contribution to the research and his support for collecting the data.

** Uzman Kütüphaneci, Atılım Üniversitesi. e-posta: huseyin.kaya@atilim.edu.tr
Expert Librarian. Atılım University

Abstract

University libraries are one of the most important units in universities that aim to provide the best service to their users. Because it is their libraries that guide to the universities where science is produced therefore, human resources in the university libraries have the same equal importance. In order to provide better service in the university libraries, one of the indispensable element is to have certified librarians who are expert on their topics. In this research, the evaluation of the relationship between the number of staff that the foundation & the public libraries has and the number of users they have and the number of staff with the librarianship degree have been made. In addition, number of users and staff standard in the work called “University Libraries in Turkey towards 2023, Current Situation, Problems, Standards and Solution Proposals” and suitability of the data to the standards that the researcher has currently have been examined. A total of 74 university libraries, including 55 state and 19 foundation university libraries, participated in the work. The total number of staff and the number of staff with the librarianship degree are given in the data obtained. All the data obtained has been evaluated separately for public and foundation university libraries. As a result of the study, While the number of librarians in total staff in the state university libraries is 40.9 %, this figure is 56.9 % in the foundation university libraries. When compared to the standard prepared by YÖK (Council of Higher Education) and the data of 74 university libraries, it is seen that university libraries are inadequate in terms of staff. In particular, there are no librarians in some foundation university libraries. Attention should be paid to personnel management in the university libraries to address this issue. In addition, the relevant state institutions and related associations should be informed.

Keywords: *Library management; human resources; personnel management; university libraries.*

Giriş

Kütüphaneler bir toplumun geleceğidir. Bu kapsamda üniversite kütüphanelerinin yeri büyüktür. Üniversite kütüphaneleri gerek eğitim-öğretim programları gerekse sosyo-kültürel açıdan kullanıcılarının bilgi gereksinimini karşılamalıdır. Üniversite kütüphaneleri, kullanıcıların bilgi gereksinimini karşılayabilmek için bünyesinde yeterli sayıda ve nitelikli personele sahip olması gerekir.

Bu nedenle kütüphanelerin personel sayısı ile kullanıcı sayısı arasındaki ilişkinin standartlara uygunluğunu test etmek önemlidir. Bu sayede vakıf ve kamu üniversitelerinde standartta bir farklılık olup olmadığı görülebilecektir. Bunun sonucunda üniversite kütüphaneleri personel yönetimi konusunda kendi değerlendirmelerini yapabileceklerdir.

Üniversite kütüphaneleri, kullanıcı profili açısından oldukça geniş bir kitleye hizmet vermektedir. Kullanıcıları, üniversite öğrencileri ve personeli olabileceği gibi özel bir konu üzerinde çalışan dış kullanıcı da olabilmektedir.

Üniversite kütüphanelerinde uygulanacak olan standartlar hakkında yurtdışında birçok çalışma yapılmıştır. Ülkemizde ise 2014 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanmış olan “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri (YÖK, 2014)” başlıklı çalışmada mevcut durumdan yola çıkarak bir standart oluşturulmuştur. Çalışmada ACRL (Association of College and Research Libraries) tarafından hazırlanmış olan “Standards for Libraries in Higher Education” (ACRL, 2011), CTCL (Community and Technical College Libraries) tarafından hazırlanan “Standards for Canadian College Libraries” (CTCL, 2004) gibi standartlar temel alınmıştır.

Çalışmada kütüphane personeli yönetimi konusunda yayınlanmış olan “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı standartlar temel alınacaktır. Çalışmada “Üniversite kütüphanelerinin

öğrenci sayısı ve öğretim üyesi sayısına oranla personel sayısı standarda uygun mudur?”, “Üniversite kütüphanelerinin personel sayısı ile kullanıcı sayısı (öğretim üyesi ve öğrenci sayısı) arasında bir ilişki var mıdır?” ve “Toplam personel sayısında, kütüphanecilik alanında mesleki formasyona sahip personel oranı ne kadardır?” sorularına yanıt aranmaktadır.

Literatürde Yer Alan Çalışmalar

Türkiye’de konu hakkında yapılan çalışmalar oldukça fazladır; ancak bu çalışmaların birçoğu güncel değildir. Durumun standartlara uygunluğunu daha doğru görebilmek adına daha güncel çalışmalar ele alınmıştır.

Konunun önemini vurgulayabilmek adına standartların temelini oluşturan “Kanada Üniversite Kütüphaneleri Standartları”na bakmak gerekir. “Kanada Üniversite Kütüphaneleri Standartları”nda kütüphanecilerin, kütüphane veya bilgi biliminden mezun olmaları gerektiğine, destek personelinin ise iş fonksiyonlarına uygun deneyim veya eğitime sahip olması gerektiğine değinilmiştir (CTCL, 2004, s. 4).

Birçok standarda temel oluşturan “Yükseköğretim Kütüphaneleri Standartları”nda kütüphane personelinin pozisyonları için yeterli deneyim ve eğitime sahip olması gerektiğine değinilmiştir. Ayrıca kütüphane personel sayısının öğrenci eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılayabilecek sayıda olması gerektiğinden bahsedilmiştir (ACRL, 2011, s.9).

Bu alanda yapılmış çoğu çalışmada bahsedilen ve konu hakkında yapılmış standartlarda temel rol oynayan bir çalışma vardır. Çalışmada kütüphanecilik eğitimi almış personel sayısının kütüphane çalışanları içindeki oranının ortaya konmasında, uluslararası alanda en yaygın eğilim “bütün personelin %31’i profesyonel kütüphanecilerden oluşmalıdır” kuralıdır. Ayrıca aynı çalışmada “1 kütüphaneciye 300 öğrenci düşmelidir” kuralı da günümüzde birçok standart için belirleyici olmuştur (Withers, 1970, s. 165).

Tablo 1

ABD Üniversite Kütüphaneleri Toplam Personel ile Kütüphaneci Sayısı (ARL, 2011)

Üniversiteler	Kütüphaneci Sayısı	Toplam Personel Sayısı	Kütüphanecilerin Toplam Personele Oranı (%)
Harvard Üniversitesi	565	1214	46.54
Yale Üniversitesi	266	716	37.15
Toronto Üniversitesi	171	701	24.39
Columbia Üniversitesi	311	657	47.33
Wisconsin Üniversitesi	245	607	40.36
Pennsylvania Devlet Üniversitesi	161	596	27.01
California Üniversitesi, Berkeley	243	590	41.18
Michigan Üniversitesi	167	584	28.59
California Üniversitesi, Los Angeles	163	580	28.10

ABD üniversite kütüphanelerinin insan kaynakları ile ilgili veriler yukarıdaki tabloda yer almaktadır. ARL’nin istatistiklerinden yola çıkılarak fikir verebilmesi adına en fazla personele sahip 9 üniversite verileri tabloda verilmiştir.

Odabaş ve Polat’ın 2 Şubat 2008 tarihinde yaptıkları çalışma sonucuna göre kütüphanecilerin toplam personel içindeki oranı kamu üniversiteleri kütüphanelerinde %27,3 iken vakıf üniversitelerinde bu oran %61,1’dir. Çalışmada öğrenci sayısı ile personel ve kütüphaneci sayısı arasında hem kamuda hem vakıf üniversitelerinde personel istihdamı konusunda belli standardın olmadığı gözlenmiştir. Yine aynı çalışmada personel ve

kütüphaneci sayısı ile öğretim elemanı sayısı arasındaki oranın sadece kamu üniversitelerinde orantısal olarak arttığına ve kamu üniversiteleri kütüphanelerinde belli bir standardın yakalandığına değinilmektedir (Odabaş ve Polat, 2011).

Polat ve Odabaş'ın yaptığı bir diğer çalışma sonucuna göre ise bin öğrenci başına düşen personel oranının Türkiye ortalaması 1.74'tür. Bin öğrenciye düşen kütüphaneci ortalaması 0,69'dur. Yüz öğretim elemanına düşen personel oranının Türkiye ortalaması 2,47'dir. Yüz öğretim elemanına düşen kütüphaneci sayısının Türkiye ortalaması 1,1'dir (Polat ve Odabaş, 2011).

Akkaya'nın yaptığı çalışmaya göre ise örneklem olarak aldığı 27 üniversite kütüphanesinden 21'inde kütüphanecilik eğitimi almış personel sayısı toplam personel sayısının %31'inden azdır. 4 üniversite kütüphanesinde kütüphanecilik eğitimi almış personel sayısında toplam personelin %31'i oranı yakalanmıştır (Akkaya, 2013, s. 612).

Amaç

Bu çalışmada Türkiye'deki kamu ve vakıf üniversite kütüphanelerinin sahip olduğu personel sayısı ile kullanıcı sayısı arasındaki ilişkinin ve mesleki formasyona sahip personel sayısının değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu sayede kütüphanelerin sahip olduğu personel sayısının kullanıcılara oranla yeterli olup olmadığı gözler önüne serilecektir. Ayrıca çalışmada 2014 yılında hazırlanmış olan "2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmadaki kullanıcı sayısı-personel sayısı standardı ile mevcut durum verilerinin standarda uygunluğu irdelenecektir. Araştırmanın hipotezi üniversite kütüphaneleri, kullanıcı sayısına (öğretim üyesi ve öğrenci sayısı) oranla personel sayısı standarda uygun değildir.

Yöntem

Araştırma verilerini elde edebilmek için 2016 yılının Mayıs ayında Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin ve kütüphane yöneticilerinin e-posta adreslerine TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)'in kurum/kuruluş personelinin eğitim ve kadro bilgilerini elde etmek için kullandığı tablo gönderilmiştir. Bunun sonucunda 55 kamu, 19 vakıf üniversitesi geri dönüş sağlamıştır. Elde edilen verilerde personelin toplam sayısı ve kütüphanecilik eğitimi almış personel sayısı yer almaktadır. Çalışmada sadece tam zamanlı personel sayısına yer verilmiştir. YÖK tarafından hazırlanmış olan "2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmada yer alan "Profesyonel Personel Sayısı" kütüphanecilik mezunu, bilgi teknolojileri uzmanı ve diğer konu uzmanlarını da temsil etmektedir. Bu yüzden çalışmada yer alan "kütüphaneci sayısı" ile karşılaştırılmamalıdır.

"2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalışmada kütüphane kullanıcı sayısı olarak öğretim üyeleri ile öğrenci sayısının toplamı kabul edilmiştir. Buna bağlı olarak bu çalışmada 2015-2016 dönemi kullanıcı sayısı, YÖK'ün Bilgi Yönetim Sistemi'nden (YÖK, t.y.) yararlanarak elde edilmiştir.

Elde edilen verileri yorumlayabilmek için ilk olarak normal dağılım testi yapılmış ve değişkenlerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla korelasyon testi yapılmasına karar verilmiştir. Bunun sonucunda kamu ve vakıf üniversite kütüphaneleri ayrı ayrı olmak üzere, *toplam personel sayısı-öğretim üyeleri sayısı*, *kütüphaneci sayısı-öğretim üyeleri sayısı*, *toplam personel sayısı-öğrenci sayısı* ve *kütüphaneci sayısı-öğrenci sayısı* arasında ilişki olup olmadığı ve varsa yönünü belirlemek amacıyla parametrik olmayan spearman korelasyon testi yapılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen tüm veriler SPSS 21 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, e-posta yoluyla araştırmaya katılım gösteren 55 kamu ve 19 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 74 üniversiteye ilişkin bulgular değerlendirilmektedir.

Tablo 2

Üniversitelerin Toplam Öğrenci, Öğretim Üyesi, Kütüphane Personeli, Kütüphaneci Sayısı ve Kütüphanecilerin Toplam Personel İçindeki Payı

Üniversiteler	Toplam Öğrenci Sayısı ⁴	Toplam Öğretim Üyesi Sayısı ⁴	Toplam Kütüphane Personeli Sayısı	Toplam Kütüphaneci Sayısı	Kütüphanecilerin Toplam Personel İçindeki Payı
Kamu Üniversiteleri (55)	1.659.722	33.504	1079	442	%40.9
Vakıf Üniversiteleri (19)	183.460	3962	244	139	%56.9

Not. Tablodaki veriler çalışmaya katılan üniversiteler aracılığıyla elde edilmiştir.

Çalışmada değerlendirilen 55 kamu üniversitesinde toplam 1.659.722 öğrenci, 33.504 öğretim üyesi; 19 vakıf üniversitesinde toplam 183.460 öğrenci, 3.962 öğretim üyesi bulunmaktadır. Bununla birlikte kamu üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı 1.079, kütüphaneci sayısı 442'dir. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde ise toplam personel sayısı 244, kütüphaneci sayısı 139'dur. Kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphanecilerin toplam kütüphane personeli içindeki payı %40.9 iken, vakıf üniversitesi kütüphanelerinde bu oran %56.9'dur.

Kamu üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğrenci sayısı arasında yüksek, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r_s=0,746$; $p<0,01$). Bu sonuca bakarak toplam personel sayısının öğrenci sayısı ile orantısal olarak arttığı ve kamu üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğrenci sayısı arasında %56 oranında tutarlılık olduğu söylenebilir. Bunun sonucunda kamu üniversitesi kütüphanelerinin %56'sı için öğrenci sayısının arttıkça toplam personel sayısının da arttığı söylenebilmektedir.

Kamu üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında yüksek, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r_s=0,800$; $p<0,01$). Bu sonuca bakarak toplam personel sayısının öğretim üyesi sayısı ile orantısal olarak arttığı ve kamu üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında %64 oranında tutarlılık olduğu söylenebilir. Kamu üniversitesi kütüphanelerinin %64'ü için öğretim üyesi sayısı arttıkça toplam personel sayısının da arttığı söylenebilir.

Kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğrenci sayısı arasında orta, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r_s=0,533$; $p<0,01$). Bu sonuca bakarak kütüphaneci sayısının öğrenci sayısı ile orantısal olarak arttığı ve kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğrenci sayısı arasında %28 oranında tutarlılık olduğu söylenebilir. Bunun sonucunda kütüphanelerin %28'i için öğrenci sayısı arttıkça kütüphaneci sayısı da arttığı söylenebilir.

Kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında orta, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r_s=0,620$; $p<0,01$). Bu sonuca bakarak kütüphaneci sayısının öğretim üyesi ile orantısal olarak arttığı ve kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında %38 oranında tutarlılık olduğu söylenebilir. Kütüphanelerin %38'i için öğretim üyesi sayısı arttıkça kütüphaneci sayısı da artar.

Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r_s=0,407$; $p>0,01$).

Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında orta, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r_s=0,632$; $p<0,01$). Bu sonuca bakarak toplam personel sayısının öğretim üyesi sayısı ile orantısal olarak arttığı ve

vakıf üniversitesi kütüphanelerinde toplam personel sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında %40 oranında tutarlılık olduğu söylenebilir. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinin %40'ı için öğretim üyesi sayısı arttıkça toplam personel sayısı da artmaktadır.

Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r_s=0,421$; $p>0,01$).

Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında orta, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r_s=0,660$; $p<0,01$). Bu sonuca bakarak kütüphaneci sayısının öğretim üyesi sayısı ile orantısal olarak arttığı ve vakıf üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci sayısı ile öğretim üyesi sayısı arasında %44 oranında tutarlılık olduğu söylenebilir. Kütüphanelerin %44'ü için öğretim üyesi sayısı arttıkça kütüphaneci sayısı da artar.

Tablo 3

Üniversitelere Göre Personel ve Kütüphaneci Başına Düşen Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayısı

Üniversite	Öğrenci/ Toplam Personel	Öğrenci/ Kütüphaneci	Öğretim Üyesi/ Toplam Personel	Öğretim Üyesi/ Kütüphaneci
Kamu	1538	3755	31	75
Vakıf	751	1319	16	28

Tablo 3'te de görüldüğü gibi kamu üniversitesi kütüphanelerinde personel başına 1538 öğrenci, 31 öğretim üyesi düşmektedir. Kütüphaneci başına ise 3755 öğrenci, 75 öğretim üyesi düşmektedir.

Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde personel başına 751 öğrenci, 16 öğretim üyesi düşmektedir. Kütüphaneci başına ise 1319 öğrenci, 28 öğretim üyesi düşmektedir.

Tablo 4
Kamu Üniversitesi Kütüphanelerinde İnsan Kaynakları

Üniversite	FTE ¹	Toplam Personel Sayısı	Kütüphaneci Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretim Üyesi Sayısı	Kütüphaneci Toplam Personel (%)
Türk-Alman Üniversitesi	551	4	4	510	41	%100
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	1046	5	4	987	59	%80
Bursa Teknik Üniversitesi	1371	6	3	1285	86	%50
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	2490	4	2	2211	279	%50
Ardahan Üniversitesi	4648	8	5	4547	101	%63
Bayburt Üniversitesi	7528	9	3	7421	107	%33
Sinop Üniversitesi	7538	9	3	7346	192	%33
Artvin Çoruh Üniversitesi	7894	8	7	7719	175	%88
Bitlis Eren Üniversitesi	7968	14	5	7866	102	%36
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	8654	6	2	8548	106	%33
Muş Alparslan Üniversitesi	9099	11	4	8993	106	%36
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	10574	10	6	10169	405	%60
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	11252	17	9	11138	114	%53
Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	12603	8	7	12467	136	%88
Bartın Üniversitesi	12808	12	4	12590	218	%33
Bingöl Üniversitesi	13195	13	3	13035	160	%23
Yalova Üniversitesi	13201	8	3	13021	180	%38
Amasya Üniversitesi	14927	11	4	14737	190	%36
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	15587	10	4	15409	178	%40
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	15906	9	4	15710	196	%44
Bozüyük Üniversitesi	16723	43	20	16224	499	%47
Gümüşhane Üniversitesi	16882	7	5	16659	223	%71
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	17635	10	7	17219	416	%70
Ordu Üniversitesi	17907	3	2	17602	305	%67
Ahi Evran Üniversitesi	18330	9	4	18038	292	%44
Kırklareli Üniversitesi	22025	9	4	21820	205	%44
Düzce Üniversitesi	24072	7	3	23604	468	%43
Niğde Üniversitesi	24453	14	8	24050	403	%57
Uşak Üniversitesi	26024	12	6	25694	330	%50
Bülent Ecevit Üniversitesi	29126	14	4	28588	538	%29
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	29270	27	25	28501	769	%93
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	29387	55	33	28520	867	%60
Dicle Üniversitesi	33052	36	7	32212	840	%19
Kırıkkale Üniversitesi	34305	17	11	33704	601	%65
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	34346	14	6	33819	527	%43
Balıkesir Üniversitesi	35596	8	5	35086	510	%63
Yıldız Teknik Üniversitesi	35936	26	7	35029	907	%27
İnönü Üniversitesi	39190	27	7	38395	795	%26
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	39585	22	10	38879	706	%45
Anadolu Üniversitesi	40815	51	13	39753	1062	%25
Gaziantep Üniversitesi	44522	13	5	43818	704	%38
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	45500	27	6	44756	744	%22
Hacettepe Üniversitesi	49988	83	25	48256	1732	%29
Çukurova Üniversitesi	52285	43	11	51244	1041	%26
Dumlupınar Üniversitesi	52783	16	3	52257	526	%19
Erciyes Üniversitesi	58261	21	13	57128	1133	%62
Ege Üniversitesi	60887	30	4	59182	1705	%13
Uludağ Üniversitesi	63733	27	15	62665	1068	%56
Akdeniz Üniversitesi	66177	20	8	65043	1134	%40
Ankara Üniversitesi	66466	21	12	64588	1878	%57
Dokuz Eylül Üniversitesi	70947	35	15	69261	1686	%43
Süleyman Demirel Üniversitesi	73579	25	8	72570	1009	%32
Gazi Üniversitesi	77008	59	15	75008	2000	%25
Marmara Üniversitesi	79505	48	26	77823	1682	%54
Selçuk Üniversitesi	88086	18	3	87018	1068	%17

¹ Tam zamanlı kullanıcılardır. Bunlar öğrenciler ve öğretim üyeleridir.

Tablo 5
Vakıf Üniversitesi Kütüphanelerinde İnsan Kaynakları

Üniversite	Toplam		Öğrenci Sayısı	Öğretim Üyesi Sayısı	Kütüphaneci Toplam Personel (%)	
	FTE	Personel Sayısı				
İpek Üniversitesi	927	8	6	870	57	%75
Uluslararası Antalya Üniversitesi	2188	3	3	2130	58	%100
Şifa Üniversitesi	2745	3	0	2625	120	*
Sabancı Üniversitesi	4390	25	12	4227	163	%48
Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	4789	6	4	4658	131	%67
Mevlana Üniversitesi	4834	2	2	4714	120	%100
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	5833	4	0	5770	63	*
TOBB Üniversitesi	5917	7	6	5734	183	%86
Özyeğin Üniversitesi	6703	13	9	6533	170	%69
Atılım Üniversitesi	7185	17	10	6981	204	%59
Çankaya Üniversitesi	8052	13	6	7900	152	%46
Koç Üniversitesi	8839	29	17	8520	319	%59
Zirve Üniversitesi	8874	5	3	8699	175	%60
Istanbul Kültür Üniversitesi	12673	5	5	12465	208	%100
Bilkent Üniversitesi	13530	54	22	13156	374	%40
Istanbul Gelişim Üniversitesi	18062	5	3	17828	234	%60
Bahçeşehir Üniversitesi	21116	13	8	20754	362	%62
Bilgi Üniversitesi	25126	16	13	24818	308	%81
Yeditepe Üniversitesi	25639	16	10	25078	561	%63

Sonuç

Üniversite kütüphaneleri, bilgi hizmetlerini farklı bilgi ihtiyaçlarına sahip kullanıcılara vermektedir. Bu bilgi ihtiyacını karşılamak ise üniversite kütüphanelerinin en önemli görevlerinden biridir. Bu nedenle etkin ve verimli bir şekilde bilgi hizmetlerinin devamlılığını sağlamalıdır. Bu da yeterli ve eğitilmiş personel ile mümkün olacaktır. Bu kapsamda çalışmada üniversite kütüphanelerinin insan kaynakları yönetimine dikkat çekilmiştir.

Yapılan çalışmada, kamu üniversitesi kütüphanelerinin *toplam personel sayısı-öğretim üyeleri sayısı*, *kütüphaneci sayısı-öğretim üyeleri sayısı*, *toplam personel sayısı-öğrenci sayısı* ve *kütüphaneci sayısı-öğrenci sayısı* arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Buradan hareketle kamu üniversitesi kütüphanelerinde kullanıcı sayısının arttığında personel sayısının da arttığı görülmüştür. Bu da kamu üniversitesi kütüphanelerinin kendi içinde bir standardı yakaladığını göstermektedir. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde ise *toplam personel sayısı-öğretim üyeleri sayısı* ve *kütüphaneci sayısı-öğretim üyeleri sayısı* arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bunun sonucunda vakıf üniversite kütüphaneleri için kullanıcı olarak sadece öğretim üyesi sayısının arttığında personel sayısının da arttığını söylemek mümkündür.

Withers'ın çalışma sonuçlarından olan ve birçok uluslararası standarda temel oluşturan “*bütün personelin %31'i profesyonel kütüphanecilerden oluşmalıdır*” kuralının her iki üniversite türü için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Kamu üniversitesi kütüphanelerinde kütüphanecilerin toplam kütüphane personeli içindeki payı %40,9 iken, vakıf üniversitesi kütüphanelerinde bu oran %56,9'dur; ancak bazı vakıf üniversiteleri kütüphanelerinde hiç kütüphaneci bulunmaması ise düşündürücüdür. Withers'in çalışma sonuçlarından biri olan “bir kütüphaneciye 300 öğrenci düşmelidir” kuralı ise ne kamu ne de vakıf üniversite kütüphaneleri tarafından sağlanamamıştır. Kamu üniversitesi kütüphanelerinde bir kütüphaneciye 3.755 öğrenci düşerken, vakıf üniversitesi kütüphanelerinde kütüphaneci başına 1.319 öğrenci düşmektedir.

YÖK tarafından hazırlanmış olan “2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmada yer alan kullanıcı-personel standardı (YÖK, 2014 s. 37, 38) ile 55 kamu, 19 vakıf üniversitesi kütüphaneleri personeli tablosunu karşılaştırdığımızda durum pek iç açıcı değildir. YÖK'ün hazırlamış

olduğu standart ile 74 üniversite kütüphanesinin verileri karşılaştırıldığında, üniversite kütüphanelerinin personel anlamında standardın çok uzağında kaldığı görülmüştür.

Bu sonuçlar göz önüne alındığında, üniversite kütüphanelerinin geleceği için personel yönetimi konusuna önem verilmelidir. Üniversite yönetimleri, ilgili kamu kuruluşları ve konu ile ilgili derneklerle birlikte hareket edilmeli ve personel yönetimine dikkat çekmek adına birçok çalışmaya imza atılmalıdır.

Kaynakça

- Akkaya, M. (2013). Türkiye'de yeni bin yılda kurulan devlet üniversitelerinin kütüphaneleri hakkında niceliksel bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(4), 601-618.
- ARL. (2011). ARL Statistics 2008-2009. Erişim Adresi: <http://publications.arl.org/ARL-Statistics-2008-2009/>
- Odabaş, H., Polat, C. (2011). Türkiye'de üniversite kütüphaneleri standartları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 45, 321-346.
- Polat, C., Odabaş, H. (2011). Türkiye'de üniversite kütüphaneleri : standartlar ve yönetici görüşleri doğrultusunda niceliksel bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 43-62.
- Standards for canadian college libraries* (2004). CTCL Standards Committee.
- Standards for libraries in higher education*. (2011). ACRL, Chicago, Illinois.
- Withers, F. N.(1970). *Standarts for library service*. Paris (France): United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- YÖK. (2014). 2023'e doğru Türkiye'de üniversite kütüphaneleri mevcut durum, sorunlar, standartlar ve çözüm önerileri. Erişim Adresi: <http://yok.gov.tr/documents/9273450/9459025/%C3%9Cniversite+K%C3%BCt%C3%BCphaneleri+Raporu+Yeni/0afe641a-1e58-4822-a8de-a8ae35d4c4db>
- YÖK. (t.y.). Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>